

teatrul giulești

**regele
ioan**

friedrich dürrenmatt

DE CE DÜRRENMATT

Legenda nu este deloc precisă în ceea ce privește conturul pe care îl atribuie Regelui Ioan al Angliei. Între postura de erou și cea de victimă a conjuncturilor, cețurile istoriei au aburit granițele despărțitoare, au suprapus modelele, lăsînd specialistului sarcina de a descoperi adevărul obiectiv, iar literatului, artistului — pe cea de a interpreta „povestea“ în sensul unor concluzii filozofice determinate.

La aproape patru secole după Shakespeare, Dürrenmatt — destul de fidel unei fabulații pe care și Shakespeare o preluase de la un înaintaș al său — încearcă să înțeleagă în alt fel drama acestui personaj derutant, măcinat de contraste (ucigaș dovedit, dar și inspirator, măcar în parte, al celebrei Magna Charta, unul din puținele acte legislative progresiste ale Evului Mediu).

Între versiunea lui Shakespeare și cea a lui Dürrenmatt nu se poate discuta o opțiune calitativă; valoarea artistică intrinsecă a celor două piese are, în fiecare din cazuri, argumente aparte prin care se justifică. Dacă am preferat, totuși, opera lui Dürrenmatt, a fost pentru că modul lui

de a descifra mecanismul istoriei este mai apropiat mentalității omului contemporan, în acord cu principiile materialismului istoric. Pe Dürrenmatt nu-l interesează atât Ioan, sau Filip, ca „eroi“ ai istoriei lui Shakespeare, cu defectele și calitățile lor, cât sistemul istoric însuși (aici, feudalismul), ai cărui pionieri involuntari sînt Ioan, Filip, Pandolfo și toți ceilalți. Jocul regilor (și al curților lor) de-a dreptatea, de-a războiul, nu mai este — la el — doar o încleștare de patimi și orgolii, cu rezultate ce privesc numai destinul individului, al eroului, ci o realitate cinică ce se desfășoară, continuă, de-asupra și împotriva voinței popoarelor, a celor

ce suportă, în fapt, derularea monstruosului angrenaj. De altfel, o realitate care-și prelungește umbrele sinistre pînă în zilele noastre, căci ce altceva înseamnă astăzi neo-colonialismul promovat în continuare de sistemul capitalist, ce altfel de „jocuri“ absurde și inconștiente au fost Coreea și Vietnamul, sînt încă Rhodesia, și atîtea altele.

O realitate de coșmar, care continuă să existe, fie și potențială, atîta timp cît mai subzistă tipul de sistem care a generat-o, o realitate împotriva căreia orice conștiință artistică, orice conștiință civică deci, este datorare să ia atitudine.

DISTRIBUȚIA

„REGELE IOAN“

de FR. DÜRRENMATT

(după Shakespeare)

în românește de H.R. Radian

Ioan Plantagenet, regele Angliei ... **CORADO NEGREANU**
Regina Eleonora, mama lui **MARGA ANGHELESCU**
artistă emerită
AGATHA NICOLAU
Blanca de Castilia, nepoata lui **ILEANA CERNAT**
IRINA MAZANITIS
Bastardul Filip de Faulconbridge .. **MIRCEA NICOLAE CREȚU**
Robert Faulconbridge, fratele lui .. **CONSTANTIN COJOCARU**
Contele de Pembroke, ministrul
lui Ioan **ION PAVLESCU**
Lord Bigot **MIRCEA CRUCEANU**
Lord Essex **GEORGE BĂNICĂ**
Lord Salisbury **SERGIU DEMETRIAD**

Filip, regele Franței **ION VÎLCU**
Constance, cumnata lui Ioan **DANA COMNEA**
Arthur Plantagenet,
nepotul lui Ioan **BOGDAN COJOCARU**
Ludovic, delfinul Franței **JORJ VOICU**
Isabela de Angoulême **IRINA MAZANITIS**
ILEANA CERNAT
Leopold, ducele Austriei **SABIN FĂGĂRĂȘANU**
Chatillon, trimisul regelui Filip **SEBASTIAN RADOVICI**
Primul cetățean din Angers **MIRCEA DUMITRU**
Pandolfo, cardinal de Milano **VASILE ICHIM**

Regia artistică: **LETIȚIA POPA**

Asistent regie: **LIANA LAPATIN**

Scenografia: **OCTAVIAN DIBROV**

Ilustrația muzicală: ing. **LUCIAN IONESCU**

În analiza atît de lucidă a lui Dürrenmatt există un singur element insolit, care scapă parcă acțiunii inexorabile a sistemului: Bastardul — personaj fără importanță capitală la Shakespeare — devenit în noua prelucrare unul din motoarele acțiunii. Bastardul este — așa-l definește chiar Dürrenmatt în Postfața la Regele Ioan — un „diletant“ care pătrunde în viltoarea politică înarmat doar cu inocență și bun simț. Dacă inocența este pierdută destul de ușor, bunul simț continuă să-l întovărășească, făcînd din Bastard un consilier prețios pentru Ioan, capabil să găsească soluții

salvatoare în situații disperate. Scrie Dürrenmatt: „Bastardul ... nu crede în fundamentările sistemului; lui, samavolnicia nu îi apare ca o rînduială divină și deci de neînțeles ci ca o pură samavolnicie, pentru el, regii sînt tiranii iar popoarele, victimele acestor tirani. Regilor nu le cere decît să domnească judicios și de aceea încearcă să facă din Ioan un om cu judecată“. Dar aceste calități nu-l absolvă pe Bastard de la condamnarea istoriei, căci diletantismul său bineintenționat nu va fi suficient în confruntarea cu ideologia organizată a uneia din cele mai puternice insti-

tuții ale feudalismului — Biserica. Eșecul final al lui Ioan înseamnă și eșecul Bastardului, eșecul oricărei împotriviri sau contestații haotice, întâmplătoare, dictate doar de perspectiva îngustă a evenimentelor imediate, lipsite de înțelegerea plenară a mecanismului istoric.

O demitizare a legendei? Desigur, Regele Ioan al lui Dürrenmatt este o demitizare a hiperbolei care a așezat pe socluri acești „eroi“ ai istoriei feudale. Dar, mai mult decât atât, este o demistificare a falsului aport atribuit de atâtea ori personalității în istorie. „Regele Ioan — con-

tinuă Dürrenmatt în aceeași postfață — este o piesă politică. Ea înfățișează mașinăria politicii, originea convențiilor și accidentelor ei, convenții ale unui joc între asasini, nu între victime“. Căci victimele — în acel timp evocat al Plantagenetilor și Capetinelor — nu erau Ioan sau Filip, ci miile de morți — fie de sărăcie, fie pe cîmpurile de luptă — miile de morți care constituie fundalul tragic, amenințător, al Regelui Ioan.

DINU KIVU

EXTRASE DIN PRESĂ

... Spectacolul Teatrului Giulești transpune piesa cu frumusețe și esențialitate, într-o viziune clară, de expresivitate realistă modernă; problematica ei îl solicită pe spectator chiar în accepția politică ce i-a fost predeterminată, chemîndu-l să perceapă cu detașare și fără falsă mitologie sîngeroasele gîlcevi regale și crîncenele bătălii de interes, în disprețul total al vieților omenești, ca fapte ce se perpetuează tragic și azi, acolo unde arbitrariul și egoismul obtuz al indivizilor ce dețin puterea contrazic interesele reale ale statului și aspirațiile populare. Demonstrația e convingătoare pentru că a fost realizată cu artă a compunerii, într-o structură scenică omogenă, cu o bună muncă de echipă și cu o viziune stilistică unitară, generată de ironia anistorică a autorului, istoricizată însă, aș zice, de artiști într-o formulă originală.

VALENTIN SILVESTRU („România literară” nr. 43 din 31 oct. 1976)

Acest „Rege Ioan” este, de fapt, pretextul unui spectacol de teatru politic prin excelență luminat, dincolo de luciditatea lui Dürrenmatt, de logica politică a unui regizor angajat cu claritate ideologică de partea adevărului istoric interpretat din perspectiva comunistă.

... Regii sînt, astfel, ușor identificabili în lumea politică actuală, reverberarea simbolică a metaforei conducînd spectatorul la asociații revelatoare. Regizorul participă direct la descifrarea nu numai a mecanismelor istoriei ca atare, dar și la demonstrarea mecanismelor evenimentului politic actual care devine istorie de față cu noi, odată cu noi și chiar prin noi!

Spectacolul e, așadar, o luare de conștiință, publicul e chemat să ia act, conștient, de adevărul istoricului și meritul regizorului este de a fi făcut atît de limpede metafora. Nu exagerez de loc cînd spun că acest spectacol este unul dintre foarte puținele, din ultima vreme, care își asumă misiunea nobilă de a fi deliberat clar ideologic și de a se întemeia regizoral în această claritate pe o severă conștiință politică.

DINU SĂRARU („Săptămîna” nr. 307 din 22 oct. 1976)

... Prin factura ei dramatică, aplecată spre polemica politică deschisă, versiunea lui Dürrenmatt a oferit mai direct premisa unui spectacol caracteristic pentru tendința programatică a colectivului de la Giulești, dornic să continue buna tradiție a montărilor de atitudine și să sporească, cu încă o reprezentatie, zestrea spectacolului politic, agitator de conștiințe.

... Reprezentația „Regele Ioan“ se definește prin transmiterea clară și expresivă a demonstrației dürrenmattiene, prin aplicarea fermă a criteriilor ideologiei și esteticii noastre marxiste. Prin aceasta, montarea poate aspira la înscrierea în rîndul spectacolelor de referință din categoria teatrului politic, marcat aici, la Giulești, prin „Baia“, „Arturo Ui“, „Puntila“, „Măsură pentru măsură“. Calitatea esențială a acestui spectacol constă în măsura și în echilibrul elementelor de satiră, în ținuta jocului, care evită stridențele și șabloanele, în plasticitatea vizuală, ce izbuște să armonizeze componentele imaginii scenice.

VALERIA DUCEA („Teatrul“ nr. 11 din noiembrie 1976)

... La Teatrul Giulești, atît regizoarea Letiția Popa, foarte tînărul dar foarte talentatul scenograf Octavian Dibrov, cît și interpreții, au sesizat întocmai intențiile autorului, izbutind un spectacol inteligent prin duelul replicilor și convingător ca virulență satirică.

TRAIAN ȘELMARU („Informația“ din 26 oct. 1976)

COLABORATORI TEHNICI:

Regia tehnică: Stelian Cărbunaru și Gina Trandafirescu; Lumini: Ilie Voica; Sonorizare: Willy Woicikovschi; Tîmplărie: Zamfir Păun; Tapițerie: Vasile Bandi; Croitorie: Maria Angelescu și Radu Bărbulescu; Peruci-machiaj: Lucian Pașuc și Aurica Trandafir; Mecanică: Marian Brișcaru; Recuzită: Mircea Dumitriu; Șef mînuitor decor: Nicolae Trușcă; Coordonator tehnic: Ion Bălăceanu

Grafica programului: OCTAVIAN DIBROV

Redactori: ANGELA IOAN și DINU KIVU

